

Ο τορπιλισμός του καταδρομικού "ΕΛΛΗ" και η προσπάθεια του Έλληνα κυβερνήτη να βυθιστεί μαζί της!!!

Στις αρχές Αυγούστου 1940, η διοικούσα επιτροπή του Ιερού Ιδρύματος Ευαγγελιστρίας Τήνου ζητούσε με επιστολή της προς το Υπουργείο Ναυτικών, την αποστολή πολεμικού πλοίου στο νησί ώστε να λαμπρύνει με την παρουσία του τις εορταστικές εκδηλώσεις προς τιμή της Παναγίας. Το υπουργείο ανταποκρίθηκε θετικά και έστειλε το καταδρομικό «ΕΛΛΗ», παρά τις τεκμηριωμένες αντιρρήσεις του Αρχηγού Στόλου Επ. Καββαδία. Ο έμπειρος αξιωματικός ζητούσε τη συγκέντρωση όλων των πλοίων στον ναύσταθμο Σαλαμίνας προκειμένου να προστατευτούν από την ολοένα αυξανόμενη ιταλική επιθετικότητα.

Ανήμερα της 15 Αυγούστου 1940 το ελληνικό καταδρομικό αγκυροβόλησε 550 μέτρα από τον μεσημβρινό λιμενοβραχίονα της Τήνου. Η ατμόσφαιρα στο σημαιοστολισμένο πλοίο ήταν πανηγυρική. Μόνο ο κυβερνήτης Αγ. Χατζόπουλος, εμφανώς ανήσυχος, διέταξε τη λήψη όλων των απαιτούμενων μέτρων ασφαλείας: τήρηση στεγανών εν πλω, ο λέβητας σε πλήρη πίεση και τα αντιαεροπορικά πυροβόλα σε ετοιμότητα.

Στην προκυμαία της Τήνου όλα έδειχναν να κυλούν φυσιολογικά. Το νησί ήταν για μια ακόμη χρονιά έτοιμο να υποδεχτεί τους χιλιάδες πιστούς. Σε λίγη ώρα ο ήλιος θα ανέβαινε ψηλά στον ουρανό και θα άπλωνε τις ζεστές ακτίνες του στην εκκλησιά της Μεγαλόχαρης.

Οι μικροπωλητές είχαν στήσει τρεις ημέρες πριν τους πάγκους τους και διαλαλούσαν δυνατά τηνπραμάτεια τους. Σταυρουδάκια εικόνες, κομποσκοίνια, Αγιασμένο νερό... Κάποιοι πουλούσαν κουλούρια και ζαχαρωμένους λουκουμάδες. Τα καφενεία είχαν γεμίσει ήδη και τα γκαρσόνια έτρεχαν πάνω κάτω αλαφιασμένα να εξυπηρετήσουν.

Το νησί βούλιαζε στην κυριολεξία από πιστούς. Άνθρωποι κάθε ηλικίας, νέοι, ηλικιωμένοι, άνδρες, γυναίκες, μικρά παιδιά ανέβαιναν τη μικρή ανηφορίτσα προς την εκκλησιά της Μεγαλόχαρης. Κατάνυξη... Πίστη... Κάποιοι στα γόνατα έκλαιγαν και μονολογούσαν μια προσευχή. Ο καθένας κουβαλούσε μυσταγωγικά τον δικό του Σταυρό. Η Παναγιά η Μεγαλόχαρη γιόρταζε. Όλοι ήθελαν τη χάρη Της. Ήδη δυο νέα επιβατηγά ατμόπλοια γεμάτα με κόσμο, βρίσκονταν αρόδου και περίμεναν τις βάρκες να ξεκινήσουν τη μεταφορά των επιβατών. Ένα πολεμικό αεροπλάνο έσκισε γρήγορα τον ουρανό πάνω από το λιμάνι, διέγραψε μερικούς χαμηλούς κύκλους και χάθηκε προς το νησί της Μυκόνου. Το πλήθος άρχισε να χαιρετά και να επευφημεί. Ήταν ένα συναρπαστικό θέαμα...

Στη μπούκα του λιμανιού, το ελαφρύ καταδρομικό «ΕΛΛΗ», υπερήφανο, με τον «μέγα» σημαιοστολισμό του, τραβούσε τα βλέμματα του κόσμου από την προκουαία. Στο κατάστρωμα, ναύτες και αξιωματικοί ντυμένοι με στολές «εξόδου» ατένιζαν το νησί της Μεγαλόχαρης και περίμεναν πότε θα πατήσουν στεριά σαν τιμητικό άγημα στην εικόνα Της.

15 Αυγούστου 1940 ώρα 08.23. Η Μεγαλόχαρη από άκρη σε άκρη, γιόρταζε τη χάρη Της σε όλη την Ελλάδα. Το κλίμα κανονικά θα έπρεπε να είναι χαρούμενο. Πίσω όμως από τα χαμόγελα, ο περισσότερος κόσμος είχε ένα βάρος στη ψυχή. Ένα κακό προαίσθημα. Τα μηνύματα δεν είναι ενθαρρυντικά. Η κατάσταση στην Ευρώπη είναι έτοιμη να ξεφύγει από κάθε έλεγχο. Οι Γερμανοί έχουν εισβάλει στην Πολωνία. Ο Χίτλερ ξεναγήθηκε σαν κατακτητής στο Παρίσι, η κεντρική Ευρώπη στενάζει κάτω από τη μπότα της Βέρμαχτ, ο αητός της Λουφτβάφε, βομβαρδίζει την Αγγλία και η τεράστια γερμανική μηχανή έπαιρνε μπροστά για να κατευθυνθεί Ανατολικά και να κατατροπώσει τους Σοβιετικούς.

Στην Ελλάδα τα πράγματα δεν πάνε καλύτερα. Στο εσωτερικό της χώρας κυριαρχεί ένα βαρύ κλίμα τρομοκρατίας και ανελευθερίας που μαζί με την φτώχεια που μαστίζει την μεσαία τάξη, πνίγει τους ανθρώπους. Την ίδια στιγμή η «φίλη» Ιταλία δεν χάνει ευκαιρία, και προκλητικά κάθε μέρα δείχνει να μας αντιμετωπίζει σαν τον άμεσο περιφερειακό εχθρό της.

Ο ρόλος της Ιταλίας ήταν άθλιος από τον Μικρασιατικό πόλεμο κιόλας. Τότε που η χώρα μας έθαβε τους νεκρούς της στην Αλμυρά έρημο και ήξερε ότι πολεμά τον εχθρό που έχει απέναντι της. Ο ρόλος της «συμμάχου» τότε Ιταλίας ήταν πιο βρώμικος και από αυτόν του εχθρού. Σύμμαχος μπροστά μας, έκανε ό,τι μπορούσε για να μας διαλύσει σαν ύπαρξη, κάτω από το τραπέζι. Από το 1922 ονειρευόταν τη Μεσόγειο σαν μια δική της λίμνη. Στα τέλη του 1930 είχε αποθρασυνθεί. Στις αρχές του 1940 ο ηγέτης της, ο Μουσσολίνι είχε δώσει σαφέστατες εντολές στους επιτελείς του: «Προκαλέστε με κάθε τρόπο αυτούς τους άθλιους Έλληνες. Κάντε τους με κάθε κόστος να απαντήσουν και μετά τσακίστε τους. Καμία δύναμη δεν μπορεί να αντισταθεί στη Νέα Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία μας...»

Και πραγματικά οι Ιταλοί, που αν και ιδεολογικά, βρίσκονταν σχεδόν αδελφικά κοντά με το καθεστώς της 4ης Αυγούστου, δεν σταμάτησαν να παίζουν με τα

νεύρα μας και να προκαλούν όποτε έβρισκαν ευκαιρία. Οι Μεγάλες δυνάμεις τους είχαν παραχωρήσει τα Δωδεκάνησα για κάποιο χρονικό διάστημα και εκείνοι δεν τα επέστρεψαν ως όφειλαν μετά το τέλος της συμφωνίας. Ουδείς τους είπε τίποτε, και αυτό τους έκανε να αποθρασυνθούν στο Ανατολικό Αιγαίο.

Ο Μεταξάς καθ' όλη τη διάρκεια των Ιταλικών προκλήσεων δεν απαντούσε. Απλά προετοίμαζε την άμυνα της χώρας. Μια άμυνα που έπρεπε να είναι σκληρή και έξυπνη, απέναντι σε έναν υπέρ πολλαπλάσιο εχθρό. Δεν απάντησε όταν οι Ιταλοί βομβάρδισαν την Κέρκυρα. Δεν απάντησε όταν οι Ιταλοί βομβάρδισαν ανεπιτυχώς, έξω από τη Γραμβούσα το πλοίο «ΩΡΙΟΝ» και το Αντιτορπιλικό «ΥΔΡΑ» τον Ιούλιο του 1940. Δεν απάντησε όταν λίγες μέρες μετά, τέσσερα ελληνικά υποβρύχια βομβαρδίστηκαν από Ιταλικά αεροπλάνα στον κόλπο της Ιτέας. Δεν απάντησε όταν απροκάλυπτα, Ιταλικά αεροπλάνα στα τέλη Ιουλίου έριξαν βόμβες κατά των Α/Τ «ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ» και «ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ». Δεν απάντησε ακόμη και όταν στις αρχές του Αυγούστου, λίγες ημέρες πριν τον εορτασμό της Παναγίας, οι Ιταλοί δεν δίστασαν να βομβαρδίσουν την τελωνειακή ακτοφυλακίδα «Α6» έξω από την Αίγινα.

15 Αυγούστου 1940 ΩΡΑ 08:24. Το Ιταλικό υποβρύχιο «DELFINO», εν καταδύσει, βρίσκεται έξω από το λιμάνι της Τήνου.

Ο κυβερνήτης, Αντιπλοίαρχος Τζιουζέπε Αϊκάρντι., δεν ξεκολλούσε το πρόσωπο του από το περισκόπιο. Είχε φορέσει το καπέλο του ανάποδα, με το γείσο προς τα πίσω, και το μάτι του παρακολουθούσε συνέχεια την επιφάνεια της θάλασσας. Βρισκόταν στα όρια του βάθους περισκοπικής κατάδυσης. Μέσα στο κύτος δεν ακουγόταν ούτε ανάσα. Κανένας από το πλήρωμα δεν μιλούσε. Είχαν ιδρώσει. Ο σηματογράφος σκούπισε τον ιδρώτα του με την αναστροφή της παλάμης του και συνέχισε να ακούει το σόναρ του. Ένας λύκος που παραμόνευε το θύμα του. Ένα ψυχρό πράσινο φως φώτιζε την γέφυρα του υποβρυχίου, στο κέντρο πληροφοριών μάχης. Τα νεύρα ήταν τεταμένα. Ο Τζιουζέπε Αϊκάρντι. περίμενε. Στον σταυρό του περισκοπίου του ένα ελαφρύ καταδρομικό στην επιφάνεια της θάλασσας, ήταν συνέχεια «κλειδωμένο». Στην αρχή της πλώρης του, δίπλα από την άγκυρα, με μικρά γράμματα, έγραφε «ΕΛΛΗ».

Τη νεκρική σιωπή έσπασε μια φωνή από τον ασύρματο. Ήταν στα ιταλικά και ο βόμβος έδειχνε πως ήταν από κάποιο αναγνωριστικό αεροπλάνο που πετούσε κάπου κοντά κάνοντας κύκλους.

«Όλα είναι εντάξει, μπορείτε να πυροδοτήσετε Σινιορέ. Τι άνθρωποι είναι αυτοί στην προκυμαία. Πετούσα από πάνω τους και με χαιρετούσαν... Σινιορέ επιστρέφω στη Λέρο. Το πλοίο είναι πλέον δικό σας. Τέλος»

Ο κυβερνήτης του Ιταλικού υποβρυχίου «DELFINO», είχε πάρει σαφέστατες διαταγές κατευθείαν από τον Διοικητή των Δωδεκανήσων De Vecchi, ανώτατο στέλεχος του Ιταλικού φασιστικού κόμματος. Ξανακοίταξε μέσα από το περισκόπιο του και έδωσε τη διαταγή: "Fuoco" (ΦΩΤΙΑ).

15 Αυγούστου ΩΡΑ 08:25, στη Γέφυρα του 98 μέτρων παλαιού σκαριού ΕΥΔΡΟΜΟΥ ΚΑΤΑΔΡΟΜΙΚΟΥ «ΕΛΛΗ», ο κυβερνήτης, Πλοίαρχος Χατζόπουλος, ενημερωνόταν για τις τελευταίες λεπτομέρειες της αποβίβασης του τιμητικού αγήματος που θα συνόδευε τη λιτάνευση της εικόνας της Παναγίας στο νησί. Με το χέρι του ήπια μια μεγάλη γουλιά καφέ, κοίταξε μπροστά την προκουμαία που ήταν γεμάτη κόσμο και χαμογέλασε. Έστρεψε το κεφάλι του στα δυο ατμόπλοια που ξεφόρτωναν κόσμο από τις βάρκες και ρώτησε τον Ύπαρχο του, ποια πλοία είναι αρόδου. “Το «ΕΣΠΕΡΟΣ» και το «ΕΛΣΗ» κύριε κυβερνήτα.”

Τα λόγια πάγωσαν στον αέρα. Τα αυτιά των ναυτών, των αξιωματικών και του κυβερνήτη στη γέφυρα έκαναν κάποια ώρα να επεξεργαστούν τη φωνή που άκουσαν από τον οπτήρα: «Τορπίλη ακριβώς στη μέση. Τορπίλη!!!»

Η φωνή έσβησε. Στη γέφυρα κοιτάχτηκαν αναμεταξύ τους και έτρεξαν έξω. Πρόλαβαν να διακρίνουν το λευκό ίχνος του θανάτου καθώς έσκιζε με ταχύτητα τα νερά λίγο κάτω από την επιφάνεια της σκούρας γαλάζιας θάλασσας. Σιγή επικράτησε για ελάχιστα δευτερόλεπτα. Ακουγόταν μόνο το σκίσιμο των υδάτων από το θανατηφόρο φορτίο της «053 whitehead Fiume» τορπίλης που πλησίαζε...

15 Αυγούστου 1940, Λιμάνι Τήνου, ώρα 08:25. Στην προκουμαία οι μικροπωλητές συνέχιζαν να διαλαλούν τηνπραμάτεια τους. Οι κουλουριτζήδες φώναζαν για τα σιμίτια τους και στο καφενείο τα γκαρσόνια αλαφιασμένα έτρεχαν να εξυπηρετήσουν τον κόσμο. Οι πιστοί συνέχιζαν να συσσωρεύονται στο λιμάνι και να ανεβαίνουν την ανηφόρα προς την εκκλησία... Η πρώτη έκρηξη έκανε τους πάντες να γυρίσουν... Κοίταζαν αποσβολωμένοι την «ΕΛΛΗ» να βγάζει καπνούς από το πλάι. Όλοι προσπαθούσαν να δουν καλύτερα τι έχει συμβεί και ανασήκωναν τους λαιμούς τους. Οι άνδρες έβγαζαν τα καπέλα τους και με τις παλάμες τεντωμένες σαν σκιάστρο μπροστά στα μάτια τους, προσπαθούσαν να διακρίνουν. Τα παιδάκια στις μύτες των ποδιών έδιναν τη δική τους μάχη.

Ένας ψίθυρος από άκρη σε άκρη σε όλο το νησί. Η δεύτερη έκρηξη ήταν ισχυρότερη. Έσκασε το καζάνι, ο λέβητας, κάτω από την ίσαλο γραμμή του πλοίου και μια τρύπα διαμέτρου δύο μέτρων ανάμεσα στα δύο φουγάρα, έγινε ορατή ακόμη και από την ακτή. Καπνός... μαύρος πυκνός καπνός κάλυψε τον ουρανό πάνω από το πλοίο. Οι ναύτες πηδούσαν από το κατάστρωμα να σωθούν. Οι φλόγες έβγαιναν απειλητικές από τα σωθικά του караβιού. Στην προκουμαία ο κόσμος δεν πίστευε αυτό που έβλεπε. Οι βάρκες που πλησίαζαν τα δύο επιβατηγά ατμόπλοια για να παραλάβουν τους επιβάτες, έμειναν με τα κουπιά όρθια. Η απόλυτη καταστροφή. Μετά τις εκρήξεις μια σιωπή έπεσε στο λιμάνι... ακουγόταν μόνο ο αέρας και από μακριά τα ουρλιαχτά των τραυματισμένων ναυτών...

Ξαφνικά ουρλιαχτά και εκκλήσεις στην Παναγιά έσκισαν τον αέρα. Από τα δυο ατμόπλοια τα γεμάτα προσκυνητές ο κόσμος άρχισε να φωνάζει, να κλαίει και να παρακαλάει... Έβλεπαν τον θάνατο να πλησιάζει... Το ιταλικό υποβρύχιο είχε εξαπολύσει δύο άλλες τορπίλες με στόχο τα καράβια... Ο κόσμος από το κατάστρωμα τις διέκρινε καθαρά να πλησιάζουν. Πανικός. Οι ματιές τους μέσα

στην αλλοφροσύνη πότε κοίταζαν τις τορπίλες και πότε την «ΕΛΛΗ» απέναντι τους που είχε πάρει κλίση και καιγόταν...

Ίσως η χάρη Της, ίσως απλά από τύχη (για τους ορθολογιστές), οι τορπίλες δεν βρήκαν στόχο... Η μία πέρασε δίπλα από την πλώρη του «ΕΣΠΕΡΟΥ» και η άλλη κάτω από τα ύφαλα της «ΕΛΣΗΣ». Οι τορπίλες διέγραψαν την πορεία τους και καρφώθηκαν εκκωφαντικά στον λιμενοβραχίονα. Το νερό και οι πέτρες σηκώθηκαν σε ύψος 40 μέτρων... Το τσιμέντο στη γεμάτη κόσμο προκυμαία, έτρεμε σαν να γινόταν σεισμός. Οι άνθρωποι έτρεξαν κάνοντας τον σταυρό τους προς την Παναγιά...

Η «ΕΛΛΗ», το τριπλέλικο σκαρί που είχε πάρει μέρος και στη μικρασιατική εκστρατεία, πήρε κλίση 15 μοιρών και φλεγόμενο άρχισε να βυθίζεται μία ώρα και ένα τέταρτο μετά το πρώτο χτύπημα. Η ψυχραιμία του κυβερνήτη που καθοδήγησε με μαεστρία το πλήρωμα και κατάφερε όχι μόνο να τους σώσει αλλά και να απεγκλωβίσει τους τραυματίες μηχανικούς και θερμαστές από τα αμπάρια, ήταν ουσιαστική. Εβδομήντα λεπτά μετά διέταξε την εγκατάλειψη του πλοίου. Ένας αρχικελευστής, δύο κελευστές, ένας υποκελευστής και έξι ναύτες όλοι τους θερμαστές που βρίσκονταν στο σημείο που χτύπησε η τορπίλη ήταν νεκροί.

Πολλοί άνδρες έπεσαν στη θάλασσα. Για λίγα λεπτά κανείς δεν γνώριζε τι είχε συμβεί. Κομμάτια σάρκας, φωτιά, καπνοί και βογγητά πληγωμένων συνέθεταν ένα σκηνικό κόλασης. Ο κυβερνήτης ανέκτησε γρήγορα την ψυχραιμία του και έδωσε διαταγές περίθαλψης των τραυματιών, διάσωσης των ανδρών που βρίσκονταν στη θάλασσα και ρυμούλκησης του πλοίου.

Ο κυβερνήτης Χατζόπουλος θέλησε να μοιραστεί την τύχη του πλοίου του, ωστόσο οι αξιωματικοί του τον πήραν «σηκωτό» και επιβιβάστηκαν σε μια σωστική λέμβο. Μόλις ο Μεταξάς πληροφορήθηκε το συμβάν, αναζήτησε τους αξιωματικούς του πλοίου. Αφού πληροφορήθηκε τα τεκταινόμενα διέταξε να γίνει η δοξολογία και η περιφορά της εικόνας σα να μη συνέβη τίποτα. Επίσης απαγόρευσε την έκφραση της παραμικρής υπόνοιας σχετικά με την εθνικότητα του επιτιθέμενου υποβρυχίου.

Οι Έλληνες εμπειρογνώμονες διαπίστωσαν εύκολα την ιταλική ταυτότητα του υποβρυχίου από τους σειριακούς αριθμούς στα κομμάτια των τορπιλών. Μετά τον πόλεμο διαπιστώθηκε ότι επρόκειτο για το «DELFINO» με κυβερνήτη τον Τζιουζέπε Αϊκάρντι. Η κυβέρνηση όμως απέφυγε να ανακοινώσει οτιδήποτε για την εθνικότητά του και προσπάθησε ως την τελευταία στιγμή να αποφύγει κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως πρόκληση. Παράλληλα όμως, διέταξε όλους τους στρατιωτικούς σχηματισμούς να προετοιμαστούν με την ύψιστη διακριτικότητα για την επερχόμενη σύγκρουση, καθώς ήταν φανερό ότι η φασιστική Ιταλία είχε δώσει τον λόγο στα όπλα. Η Νέμεσις πάντως για την ανανδρη ιταλική ενέργεια ήλθε σχεδόν τρία χρόνια αργότερα.

Στις 23 Μαρτίου 1943 και ενώ το υποβρύχιο «DELFINO» επιχειρούσε στον Τάραντα στη Νότια Ιταλία, βυθίστηκε παρασύροντας μαζί του και τα 28 μέλη του πληρώματος, που είχαν συμμετάσχει στον τορπιλισμό της «ΕΛΛΗΣ». Ο μόνος επιζών ήταν ο πρώην κυβερνήτης Αϊκάρντι, ο οποίος, αμέσως μετά τον

τορπιλισμό του ελληνικού πλοίου, είχε παραδώσει τη διοίκηση στον Μάριο Βιολάντε.

Πάντως ο Αϊκάρντι, ακόμη και μετά τον πόλεμο δήλωνε αμετανόητος για την ενέργειά του, η οποία ήταν έξω από το δίκαιο του πολέμου, εφόσον τορπίλισε πλοίο ουδέτερης χώρας. Το 1960 δήλωσε στο περιοδικό Tempo: «Δεν είχα ούτε δισταγμό ούτε ταλάντευση. Είχα συνείδηση ότι εκτελώ μια στρατιωτική διαταγή, η οποία δεν έδινε περιθώρια για αμφιβολίες (σ.σ. η διαταγή είχε δοθεί από τον υπερφίαλο Ιταλό διοικητή της Δωδεκανήσου Ντε Βέκι). Σήμερα τρέφω για την Ελλάδα αισθήματα συμπάθειας και θαυμασμού... Αλλά, τότε, πέρα από κάθε αμφιβολία βρισκόμασταν σε αντίθετα στρατόπεδα (σ.σ. η Ελλάδα όμως τότε ήταν ακόμη ουδέτερη χώρα). Από ό,τι ήξερα η διαταγή που είχα πάρει μπορούσε να αποτελεί το προοίμιο για μια άμεση, κανονική είσοδο στον πόλεμο».

15 Αυγούστου 2020, μετά από 80 χρόνια η Πατρίδα μας, αφού έχει τορπιλισθεί από τα μνημόνια, ζει μια καινούργια εισβολή, αυτή της επιδημίας του COVID – 19, ενός αόρατου εχθρού που μας έχει φέρει τα πάνω κάτω στη ζωή μας, αλλά και τις ανερυθρίαστες αξιώσεις και προκλήσεις της Τουρκίας.

Εύχομαι, όπως και τότε, τα δύσκολα χρόνια του πολέμου, η Μεγαλόχαρη να μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε σύντομα και αναίμακτα αυτές τις δύσκολες στιγμές και προκλήσεις.

Γράφει
Ο Ευάγγελος Μαυρογόνατος